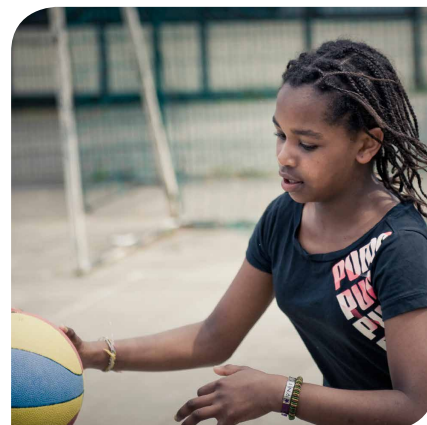
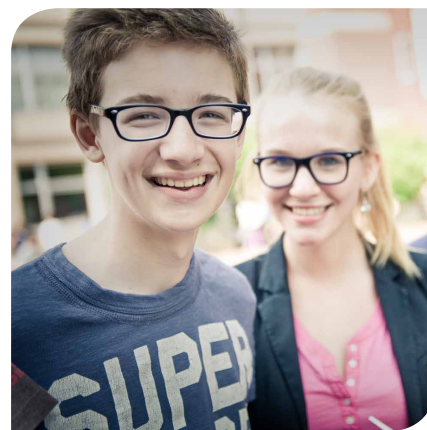

Brede open school

Visietekst van het GO!

november 2012

GO! onderwijs van de
Vlaamse Gemeenschap

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Situering	3
2. De doelstellingen	5
2.1 Samenwerking	5
2.2 Brede leer- en leefomgeving	5
2.3 Maximale ontwikkelingskansen voor álle kinderen en jongeren	6
2.4 Winsituatie voor álle partners: 1+1=3	7
3. De krachtlijnen voor het beleid	9
3.1 Kwaliteitszorg in een brede open school	9
3.2 De organisatie van de brede open school	9
4. Conclusie	11
Bibliografie en referenties	12

1| Situering

Zowel nationaal als **internationaal** wordt er druk gepubliceerd over 'brede school', 'extended school' of 'community school'. In **Vlaanderen** is dit concept dan ook geen onbekende meer en wordt het zowel door overheid, onderwijs als lokale actoren gepromoot. Er is al heel wat gebeurd: via proefprojecten (2006-2009) en proeftuinen (2009-2013) worden brede scholen aangemoedigd hun werking op te zetten en netwerken uit te bouwen. De visietekst "Brede School in Vlaanderen en Brussel", uitgewerkt door het Steunpunt GOK (2006), vormde de leidraad voor het opvolgen en begeleiden van proefprojecten 'brede school' in Vlaanderen. In 2010 werd dit referentiekader door het Steunpunt Diversiteit en Leren (vroegere Steunpunt GOK) verfijnd. Het Steunpunt Diversiteit en Leren ondersteunt in opdracht van de minister van Onderwijs de ontwikkeling van Brede School in Vlaanderen. Pascal Smet lanceerde recentelijk een nieuwe subsidieoproep voor projecten Brede School secundair onderwijs 2010-2012.

Scholen hebben een maatschappelijke opdracht: kinderen, jongeren en volwassenen opleiden en opvoeden. De maatschappij stelt zo scholen en leerkrachten voor heel wat uitdagingen: sociale ongelijkheid wegwerken is er één van, maar daarnaast ook gezondheids-, milieu- en sporteducatie, leerlingen leren omgaan met agressie en discriminatie, kunst en cultuureducatie...

Al die vragen overstijgen vaak de opdracht en de draagkracht van de individuele school.

De brede open school is hierop een antwoord, speelt in op die ontwikkelingen en veranderingen in de maatschappij en vormt zo een krachtige leeromgeving, afgestemd op de lokale context of vragen of vraagstukken. De handen in elkaar slaan voor een leven lang en levensbreed leren en multidisciplinair samenwerken met lokale overheden, verenigingen en partners is een eerste stap om van een school een vlot toegankelijke en multifunctionele ruimte te maken.

Binnen **het GO!** is 'de brede school' dan ook geen hol woord. Het concept werd al in het algemeen strategisch plan 2007-2011 opgenomen.

In "De school van mijn dromen" (onderdeel van het GO! memorandum voor de Vlaamse regering 2009-2014) werpt het GO! een blik op de school van de toekomst. Het pedagogisch project van het GO! (het PPGO!) met zijn waarden vormt hiervoor de basis. Durven dromen over de ideale school mondde zo uit in een realistisch beeld van 'de school van mijn dromen'. In 'Samen dromen vorm geven', ons toekomstscenario GO! 2020, staat beschreven hoe we die droom stap voor stap willen realiseren.

De '2020 school van mijn dromen' heeft interesse voor de brede ontwikkeling van de leerling. De leerkracht van de school van 2020 is niet langer de enige bron van kennis. Deze GO! school opent immers haar vensters, haalt de wereld binnen en bereikt haar doelen door intensieve samenwerking.

Om deze doelstellingen waar te maken, streeft het GO! er onder impuls van de scholengroepen naar dat al onze scholen tegen 2020 brede scholen zijn die de open geest van het GO! actief uitdragen in de lokale omgeving, kortom: brede open scholen.

De visie '**Brede Open School**' kwam tot stand in een projectteam dat afdelingoverstijgende samenwerking waarborgde. Na het inventariseren van bestaande visies - nationaal en internationaal - over brede school, werd de eigen GO! visie gefinaliseerd.

1| Situering

Wat is nu een brede open school?

De brede open school is een plek waar verschillende culturen en generaties elkaar ontmoeten en de handen in elkaar slaan om een leven lang en levensbreed te leren.

De brede open school die het GO! voor ogen heeft, is een glazen huis te midden van een uitgebreid maatschappelijk, sociaal en cultureel netwerk.

De brede open school is nooit een doel op zich, maar speelt in op de lokale behoeften, noden of kansen en vormt zo een krachtige leeromgeving. M.a.w. dé brede school bestaat niet.

Maar wat is een brede open school dan wel?

*Een brede open school is een **samenwerkingsverband** tussen partners van verschillende sectoren, waaronder één of meer scholen, die samen werken aan een **brede leer- en leefomgeving** op school en in de vrije tijd. Een brede school streeft **maximale ontwikkelingskansen** na voor alle kinderen en jongeren.*

2| De doelstellingen

Het streefdoel is dat tegen 2020 alle scholen van het GO! brede open scholen zijn, minstens op een basisniveau. De GO! scholen werken multidisciplinair samen met externe partners en creëren zo een krachtige leeromgeving voor hun leerlingen en cursisten en een toegevoegde waarde voor de brede omgeving.

2.1 Samenwerking

Samenwerken ... ja het werkt...

Cruciaal daarbij is dat de partners en de school of scholen samen werken vanuit een **gelijkgerichte visie** en **gemeenschappelijke doelen** nastreven. Als er sprake is van gelijkwaardigheid en een gedeeld concept vindt dat zijn neerslag in het denken en handelen van alle belanghebbenden. De samenwerking mondt zo uit in een winsituatie voor elk van de partners.

Centraal staat het leren van het kind en de jongere, de maximale ontplooiing van hun kansen en mogelijkheden, zowel op school als in de vrije tijd. Elke samenwerking streeft dit na. Losse projecten vormen een goede start-basis, maar moeten na de beginfase overgaan in structurele, samenhangende activiteiten.

Structurele samenwerking is een eerste stap om van een school een open en multifunctionele leef- en leer-omgeving te maken.

Er is geen algemeen geldende invulling voor dit netwerk van voorzieningen, maar één of meer scholen maken er wel altijd deel van uit. Verder bestaat het samenwerkingsverband, naargelang de lokale context, uit **nog minstens twee andere sectoren**, bijvoorbeeld:

- onderwijspartners, centrum voor leerlingenbegeleiding, deeltijds kunstonderwijs, volwasseneneducatie, ouders...
- andere sectoren: steden en gemeenten, kinderopvang, jeugdwerk, buurtsport, (school)opbouwwerk, bibliotheek, rust- en verzorgingstehuis, buurtwerk, politie, sport- en cultuurverenigingen, bedrijfsleven, ...

2.2 Brede leer- en leefomgeving

De brede open school is een pedagogisch concept. Het is een duurzame keuze voor de brede open school als pedagogische organisatie.

Om kinderen ontwikkelingskansen te bieden, moet er onder alle betrokkenen overeenstemming zijn over de uitgangspunten van het pedagogisch concept en over het pedagogisch handelen. Als er geen wij-gevoel is onder de partners, is er geen goede basis voor een pedagogisch klimaat dat de ontwikkelingskansen van kinderen vergroot. Bovendien is het ook nodig dat medewerkers voortdurend reflecteren op en communiceren over hun pedagogisch handelen.

De term 'breed' duidt erop dat de school haar missie verruimd heeft tot een integrale dienstverlening met het oog op kwaliteitsverhoging en effectiviteit zonder haar kernopdracht - nl. de cognitieve ontwikkeling van jongeren en kinderen - uit het oog te verliezen. Ze creëert daartoe een netwerk van partners of organisaties en individuele vrijwilligers.

2| De doelstellingen

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich in interactie met hun omgeving, zowel in de vrije tijd als binnen de school. Ze leren op allerlei manieren: formeel en informeel, bewust en onbewust, gestuurd en spontaan en vinden er plezier in. Een brede school wil de brede leer- en leefomgeving van jongeren positief beïnvloeden, zodat zij een brede waaier aan leer- en leefervaringen opdoen. Kinderen en jongeren worden m.a.w. gestimuleerd om levensecht en levensbreed te leren (cf. contextueel leren). De school en haar partners gaan samen op zoek naar activiteiten waarbij kinderen en jongeren op uiteenlopende manieren de opgedane competenties kunnen verruimen en verdiepen.

2.3 Maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren

Ontwikkelingskansen creëren is een breed begrip. Als opvoeders hebben we de taak die ontwikkeling in overeenstemming te brengen met zowel het welzijn van het kind als met de kaders van de omgeving en de cultuur waarin onze kinderen opgroeien.

De lokale behoeften, noden en kansen zijn bepalend voor de focus die gekozen wordt.

In de brede open school creëren we veel kansrijke situaties door allerlei activiteiten, maar of die activiteiten de ontwikkelingskansen van kinderen vergroten, wordt bepaald door de opvoedkundige keuzes die we maken vanuit ons PPGO!.

Hoe maak je pedagogische keuzes die de opvoeding en de ontwikkeling van alle *kinderen en jongeren* stimuleren?

Micha de Winter (in 'Kinderen als medeburgers', 1995) definieert opvoeden als "een proces waarin kinderen met hulp van inspirerende volwassenen betekenis leren geven aan de wereld om hen heen."

'It takes a village to raise a child.' M.a.w. een kind opvoeden is de verantwoordelijkheid van het dorp, de gemeenschap.

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat kinderen zich beter ontwikkelen als ze opgenomen zijn in sociale netwerken die groter zijn dan het gezin alleen. Als er bijvoorbeeld goede verbindingen zijn tussen ouders in de buurt en tussen ouders en school, dan presteren kinderen beter en hebben ze meer kans op maatschappelijk succes. (De kansen op kindermishandeling en jeugdcriminaliteit dalen als de sociale effectiviteit in een buurt hoog is.)

Daarom is er in een tijd van individualisering zoals vandaag nood aan het versterken van de pedagogische 'civil society'.

In ons PPGO! hebben we dat vertaald als kinderen opvoeden tot wereldburgerschap en tot betrokken, mondige burgers. Opvoeding en onderwijs moeten dus om veel meer gaan dan om individueel gedrag.

Wij moeten kinderen en jongeren bijvoorbeeld leren wat het betekent om in een democratische samenleving te leven waarin je recht hebt op een eigen identiteit en anderen datzelfde recht gunt. Ook moeten ze leren hoe ze

2| De doelstellingen

weerstand kunnen bieden tegen het wij-zijdenken. Dat denken schept een vals gevoel van verbondenheid, maar leidt tot uitsluiting en ontmenselijking van andersdenkenden.

De globalisering en de razendsnelle technologische ontwikkeling zorgen voor een toenemende trend naar dualisering en segregatie. Segregatie en concentratie leiden tot een samenleving waarin jongeren naast of zelfs tegenover elkaar leven. De brede open school wil werken aan een maatschappij waarin mensen met elkaar samenleven in een open geest, werken aan datgene wat verbindt en zoeken naar de gemeenschappelijke doelen en waarden.

Leerlingen krijgen zo de kans om op te groeien met elkaar, niet naast elkaar. Het doet ze inzien dat hun eigen handelen zich in een maatschappelijke context afspeelt.

Het GO! wil zo vanuit zijn pedagogisch project een aantal maatschappelijke thema's en kernwaarden naar voor schuiven die nauw met elkaar verbonden zijn en dus een integrale aanpak vragen:

- Gezondheid
- Veiligheid
- Mediawijsheid
- Technologie en wetenschappen
- Ecologie
- Duurzaamheid
- Burgerschapsvorming
- Diversiteit
- Armoede
- Globalisering

2.4 Winsituatie voor alle partners: 1+1=3

Voor de samenwerkende partners

De gezamenlijke inzet en deskundigheid leiden tot een verhoogde kwaliteit van de werking: 1+1=3!

Voor de GO! leerlingen

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich in interactie met hun omgeving, zowel in de vrije tijd als daarbuiten. Een brede open school werkt aan maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren door een brede leer- en leefomgeving te creëren. Dit levensecht en levensbreed leren verhoogt de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren.

Bovendien werkt de brede open school mee aan gelijke kansen. De brede open school biedt mogelijkheden voor alle kinderen en jongeren en bewust niét voor één bepaalde doelgroep. Dit zou stigmatiserend werken en bovendien hebben alle kinderen en jongeren baat bij de brede school.

2| De doelstellingen

Voor de GO! school

Het leren is meer levensecht en plezierig, zowel voor kinderen als leerkrachten. Er is meer participatie mogelijk, ook van ouders. Scholen die zich als brede open school profileren zijn meer en positiever bekend. Ze ontwikkelen een groter beleidvoerend vermogen.

Voor ouders, buurtbewoners en omgeving

De brede open school kan een toegevoegde waarde zijn voor jong en oud. Ouders krijgen bijvoorbeeld meer kans om actief en positief te participeren. Ze zijn hiervoor vaak vragende partij. Afgezien van de opvoedkundige voordelen, biedt de brede open school vooral voor tweeverdieners het voordeel dat de tijd tussen het einde van de lessen en het thuiskomen zinvol wordt ingevuld voor hun kinderen.

De band tussen school en buurt versterkt. Buurtbewoners en lokale organisaties leren elkaar beter kennen en vinden elkaar sneller om een maatschappelijke toegevoegde waarde te realiseren.

3| De krachtlijnen voor het beleid

3.1 Kwaliteitszorg in een brede open school

De 'school van 2020' staat synoniem voor **kwaliteitsonderwijs**. Onderstaande kwaliteitskenmerken zijn niet bedoeld als keurslijf maar als leidraad en als toetsstenen. We vonden hiervoor inspiratie bij het Steunpunt Diversiteit en Leren. Om een kwaliteitsvolle brede open school te worden, moet een school aan een aantal criteria voldoen:

- Er wordt gestreefd naar **diversiteit**, zowel in bereik van de populatie als in het aanbod van activiteiten.
- Er is aandacht voor **participatie** van kinderen en jongeren, leerkrachten, directeur, partners, ouders... Het kind staat daarbij centraal. Ouders vormen na de kinderen de belangrijkste doelgroep van de brede open school. De brede open school betreft ze door ze te informeren en te raadplegen. Zo kan de brede open school ook activiteiten voor ouders organiseren op het vlak van ondersteuning bij de opvoeding, educatie en vrije tijd.
- **Multidisciplinaire samenwerking**: de partners vormen de ruggengraat van de brede open school. Het moet gaan om efficiënte en intensieve samenwerkingsverbanden met verschillende organisaties uit verschillende disciplines. De samenwerking moet een winsituatie inhouden voor alle partners, waarbij een doelgerichte aanpak, vanuit een gemeenschappelijke visie, voorop staat.
- De bredeschoolwerking wordt verbonden met binnenschools, buitenschools en schools leren. Er wordt m.a.w. gestreefd naar een **versterking (verbreding) van het leren** door aandacht te hebben voor visieontwikkeling, effectmeting, bijsturing, ...Het is van cruciaal belang om na verloop van tijd ook de resultaten in beeld te brengen.

3.2 De organisatie van de brede open school

Deze GO! visie op de brede open school moet inpasbaar zijn in onze pedagogische missie en visie.

Een brede open school is nooit af maar voortdurend in ontwikkeling.

Om scholen te ondersteunen bij het opzetten en uitwerken van een concept voor de brede open school hebben we een aantal instrumenten ontwikkeld: een quick scan en een draaiboek.

Quick scan brede open school

Dit is een gebruiksvriendelijk (digitaal) instrument voor de schooldirectie om een omgevingsanalyse te maken en het potentieel aan brede open school in te schatten.

3| De krachtlijnen voor het beleid

Draaiboek brede open school

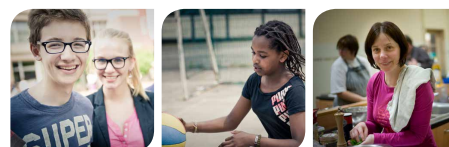
Scholen die via de omgevingsanalyse hun potentieel ingeschat hebben, kunnen aan de hand van dit draaiboek een ontwikkelingstraject starten. Het draaiboek biedt handvatten voor een systematische aanpak. Alle aspecten komen aan bod: inhoud, organisatie, personeel, beheer en financiering.

Verder willen we dat ook onze nieuwe scholen doordrongen zijn van de visie rond de brede open school. Het GO! werkt daarom aan een **strategisch bouwbeleid**: de school van de toekomst kan gecombineerd worden met woongelegenheden, met sportinfrastructuur of met een zorgvoorziening. Het GO! realiseert pilootprojecten. De bestaande infrastructuur wordt geanalyseerd en stapsgewijs aangepast aan het nieuwe concept.

Om scholen in hun proces te ondersteunen, werken we tevens aan:

- het inventariseren en ontsluiten van maatschappelijke thema's;
- het aanreiken van modellen voor samenwerkingsovereenkomsten;
- het uitwerken van een communicatieplatform rond brede open school;
- het uitwerken van instrumenten en procedures voor verhoogde samenwerking met het bedrijfsleven;
- het uitwerken van een internationaal project dat aansluit op de brede open school;
- het bekendmaken en promoten van gerealiseerde pilootprojecten brede open school;
- het aanreiken van instrumenten voor duurzaam bouwen;
- het integreren van de visie 'Veilige leeromgeving' in het concept 'brede open school'
- het aanpakken van een vernieuwd scholenbouwbeleid.

Voor de concrete aanpak en procesbegeleiding kan elke school terecht bij de Pedagogische begeleidingsdienst van het GO!.

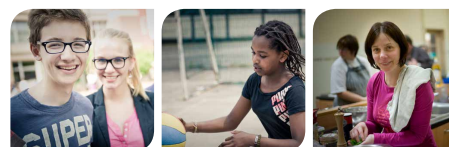
4| Conclusie

Samen koesteren we een droom in het GO!. Een droom over de ideale school van de toekomst. Het is een school die onze kinderen en jongeren alle kansen biedt. Die een vruchtbare voedingsbodem vormt voor elk talent en elke ambitie. Een school die op resultaten mikt en op een positieve manier het maximum haalt uit elke leerling/cursist. Een school ook die met beide voeten in de maatschappij staat, die kritisch maar vooral integer en creatief is. Een school waar respect en solidariteit vanzelfsprekend zijn.

We hebben deze droom uitgeschreven in een toekomstscenario 'GO! 2020' met als titel 'Samen dromen vormgeven'. Dat scenario is een strategisch plan voor de komende tien jaar. Het vertelt hoe onze droom eruitziet, maar ook hoe we werkplekieren en stages doen om de ondernemingszin van de leerlingen en de cursisten te bevorderen. Uiteraard moet de infrastructuur hieraan aangepast worden. De school van de toekomst kan gecombineerd worden met woon-gelegenheid, met sportinfrastructuur of met een zorgvoorziening. Het GO! realiseert pilootprojecten. De bestaande infrastructuur wordt geanalyseerd en stapsgewijs aangepast aan het nieuwe concept. Hiervoor wordt een strategisch bouwbeleid ontwikkeld.

Tegen 2020

... zijn alle scholen van het GO! brede open scholen, minstens op een basisniveau. De GO! scholen werken multidisciplinair samen met externe partners en creëren zo een krachtige leeromgeving voor hun leerlingen en cursisten en een toegevoegde waarde voor de brede omgeving.

Bibliografie en referenties

Joos, A. & Ernalsteen, V. (2010). Wat is een brede school? Een Referentiekader. Steunpunt Diversiteit & Leren.

De school van mijn dromen. Een blik op de toekomst. GO! memorandum voor de Vlaamse Regering 2009-2014.

Pedagogisch Project van het GO! (PPGO!).

Stad Antwerpen (s.d.). Lokale visietekst brede school. Geraadpleegd via http://www.antwerpen.be/docs/Stad/Bedrijven/Lerende_stad/LS_Staf/brede%20school%20lokale%20visietekst.pdf.

Micha De Winter, Kinderen als medeburgers

Toekomstbeelden van de brede school, Sardes Speciale editie

Gelijke kansen op school: het kan! Zestien sporen voor praktijk en beleid Ides Nicaise en Elia Desmedt (redactie), Plantyn

